

CANNES 1984

EBBE IVERSEN SKRIVER OM DEN OFFICIELLE DEL AF FESTIVALEN I CANNES

Der har været år, hvor den officielle konkurrence om guldpalmerne i Cannes har været af en kaliber så tvivlsom, at ens ophold på den internationale festival har antaget karakter af fortrydelsens element – år med anstrengende ophobninger af bizarre rariteter og prætentiose krukkerier. Og man har utålmodigt vendt og vredet sig i den mørke biograf og misundt de mennesker, som sorgløst lod sig gennembage af den sydfranske sol uden for på strandene.

Sådan var det ikke i år. De højere magter skruede ned for solen og lod i stedet en silende regn forvandle fortovene i Cannes til glidebaner, og festivalens arrangører skruede en smule ned for den vanlige stjerneglimtende glamour og koncentrerede sig i stedet om at vise film af kvalitet. Den officielle konkurrence var denne gang generelt gedigen, og man havde samtidig fået det pompøse nye festivalpalæ, der ved indvielsen sidste år fungerede skandaløst dårligt, til så nogenlunde at makke ret. Selv de talrige kontrollører mobiliserede noget, som momentvis mindede om venlige smil.

Altså en dårlig festival for soldyrkere og topløse starletter, men god for de seriøst filminteresserede. Og naturligvis også en god festival for Danmark, der med Lars von Triers »Forbrydelsens element« for første gang i en årrække var repræsenteret i den officielle konkurrence. Lars von Trier fik ingen guldpalmer, men hans film vakte opsigt og megen omtale, og den internationale jury belønnede den med en pris for tekniske kvaliteter. I sig selv absolut en triumf for en debuterende instruktør.

At De gyldne Palmer i stedet blev givet til Wim Wenders' vesttysk-franske »Paris, Texas«, var en retfærdig disposition, som man ikke kunne have indvendinger imod. Den 2½ time lange, stedse fængslende film er indspillet i USA med Harry Dean Stanton i rollen som en mand, der i fire år har været sporløst forsvunden. Nu dukker han frem fra ørkenen, sær og hårdnakket tavs, indtil han genforenes med sin søn, som den forsvundnes bror og svigerinde i mellemtiden har passet.

Efter rørende forsigtige tilnærmelser forenes far og søn i en søgen efter deres hustru og mor, som også er forsvunden. De finder hende i Houston, Texas, hvor hun arbejder som en art terapeutisk verbal-prostitueret bag en glasrude i et peepshow – hun spilles af Nastassja Kinski, glimrende som altid. Og i filmens meget lange, dristigt fastholdte slutsekvens søger ægtemand og hustru på hver sin

---

Albert Finney som fortrukken konsul i John Hustons »Under the Volcano«

side af glasruden at tale sig frem til en slags gensidig forståelse.

Det er forunderligt bevægende, og med en stærk basis i dramatikeren Sam Shepards originale manuskript er Wim Wenders' film en eksistentiel fabel af ubesværet symbolik, en allegorisk og dog ganske klar beretning om afstand og ensomhed, fremmedgørelse og nonkommunikation. Det er forslidte ord, men der er intet forslidt over »Paris, Texas« (der er faktisk en flække ved navn Paris i Texas), som af både Ry Cooders musik og Robby Müllers fremragende billeder, der lader landskaber og bymiljøer spille vigtige roller, løftes op på det niveau, hvor kunsten på én gang kan være mærkværdig og indlysende sandfærdig. Og så er det kun rimeligt, at denne kunst til gengæld kræver lydhør tålmodighed af sin tilskuer.

Stærke kvaliteter er der også i Mario Camus' spanske »Los santos inocentes« (der vel kan oversættes som »De hellige uskyldige«) om over- og underklasse i Estremadura, formentlig engang i Franco-tiden, selv om handlingen er vanskelig at tidsfæste præcist. Alfredo Landa og Francisco Rabal deltes fortjent om festivalens pris til bedste skuespiller for deres præstationer som to af de ydmyge, nøjsomme og pligtopfyldende landarbejdere, der behandles med arrogant uforstand af deres forlystelses- og herskesyge herrefolk – og finder sig i det uden at kny.

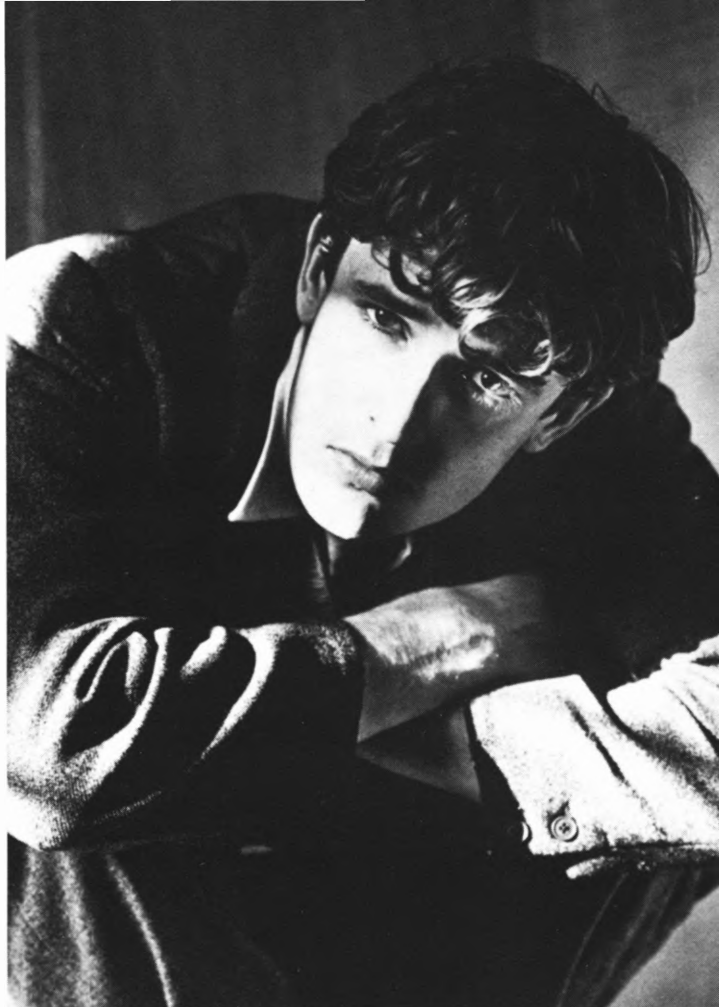
»Los santos inocentes« er ikke missionerende politisk polemik, men en harmfuld og følsom, barsk og bevægende, voldsom og vigtig film. Oftest er den dæmpet indtrængende, og den giver sig ikke af med at påstå, at en social omvæltning er påkrævet. Den demonstrerer simpelt hen hvorfor.

Selvfølge har juroen, hvis præsident i år var Dirk Bogarde, også en særlig hæderspris til den 77-årige John Huston. Hans »Under the Volcano« efter Malcolm Lowrys roman fra 1947 er også seværdig, omend efter min smag lovlig melodramatisk. Den foregår i Mexico i 1938 og skildrer, hvordan en alkoholiseret engelsk konsul desperat drikker sig gennem sit livs sidste døgn, indtil han myrdes. Albert Finney spiller konsulen som en gevaldig tour de force et sted mellem det fremragende og det overgearede, og historien om denne begavede, fortvivlede mands totale selvdestruktion er intens, konsekvent og fyldt med farverig mexicansk folkløse. Men i sidste ende måske også lidt meningsløs.

Prisen til bedste skuespillerinde tilfaldt – også meget fornuftigt – Helen Mirren for hendes rørende spil som en ung enke i debutanten Pat O'Connors »Cal« om et tragisk kærlighedsforhold på baggrund af den blodige konflikt i Nordirland. John Lynch spiller titelrollen som en modvillig og bange katolsk terrorist, og David Puttnam har produceret denne nøgne og upolerede film, der ikke tager ensidig stilling i konflikten, men skræmmende skildrer voldens selvforstærkende karakter – idealister ender som forbrydere. »Cal« er en anelse stillestående, men hæderlig og af en næsten dokumentarisk troværdighed.

Heller ingen kunne have noget imod, at prisen for bedste instruktion tilfaldt franskmanden Bertrand Tavernier for »Un dimanche à la campagne« (»En søndag på landet«) om den gamle maler M. Ladmiraal – smukt spillet af Louis Ducieux – der i 1905 i sit hus på landet får søndagsbesøg af sin borgerlige søn og sin højspændt flyvske datter. To livsholdninger kontrasteres, og kunst diskuteres, men ikke dybsindigt. Filmen er køn og kultiveret, malerisk og melankolsk, dvælende og antydende, og den lever på sine vemodige, nostalgiske stemninger og sine fortræffelige skuespillere.

I Werner Herzogs produktion kommer »Where the

Green Ants Dream» (»Hvor de grønne myrer drømmer«) næppe til at rangere blandt hovedværkerne, men uinteressant er Herzog jo aldrig. Denne film har han indspillet i Australien, og den skildrer en gruppe aborigines – altså den sorte urbefolkning – der ikke vil finde sig i et olieselskabs udnyttelse af et helligt sted, hvor de grønne myrer drømmer. Historien er mildest talt spinkel, men den bæres af Werner Herzogs fascination af de uudgrundelige indfødte og de sære, nøgne landskaber, af hans evne til at skabe magiske billeder af mærkelige scenerier. En drømmeagtig film med svagt manuskript og betydelig visuel styrke, en skildring af det uforståelige.

Den ungarske instruktør Márta Mészáros fik juryens specialpris for »Napló« (»Dagbog«), en meget personlig og i hvert tilfælde delvis selvbiografisk skildring af en halvvoxxen piges problemer i stalinismens angstfyldte Budapest – sobert og sensitivt fortalt i sort/hvide billeder som endnu et led i ungarnes ideologiske opgør med fortidens politiske synder. Mens eksil-polakken Jerzy Skolimowski primært gør op med sig selv i den britiske »Success Is the Best Revenge« (»Succes er den bedste hævn«), der er improviseret frem på basis af en novelle af instruktørens 15-årige søn, Michael Lyndon.

Michael og hans lillebror spiller i filmen de to sønner af en polsk eksil-kunstner i London – han spilles af Michael York, hans kone af fru Skolimowski, mens navne som John Hurt, Michel Piccoli og Anouk Aimée optræder i bizarre sideroller. Mens kunstneren har travlt med at iscenesætte et stykke totalteater om situationen i Polen, stikker den ældste søn af hjem til Warszawa, og den springende og splittede film handler således både om polske eksil-kunstners dilemma og om et problematisk forhold mellem far og søn. Originalt, men også underligt henkastet og uforløst.

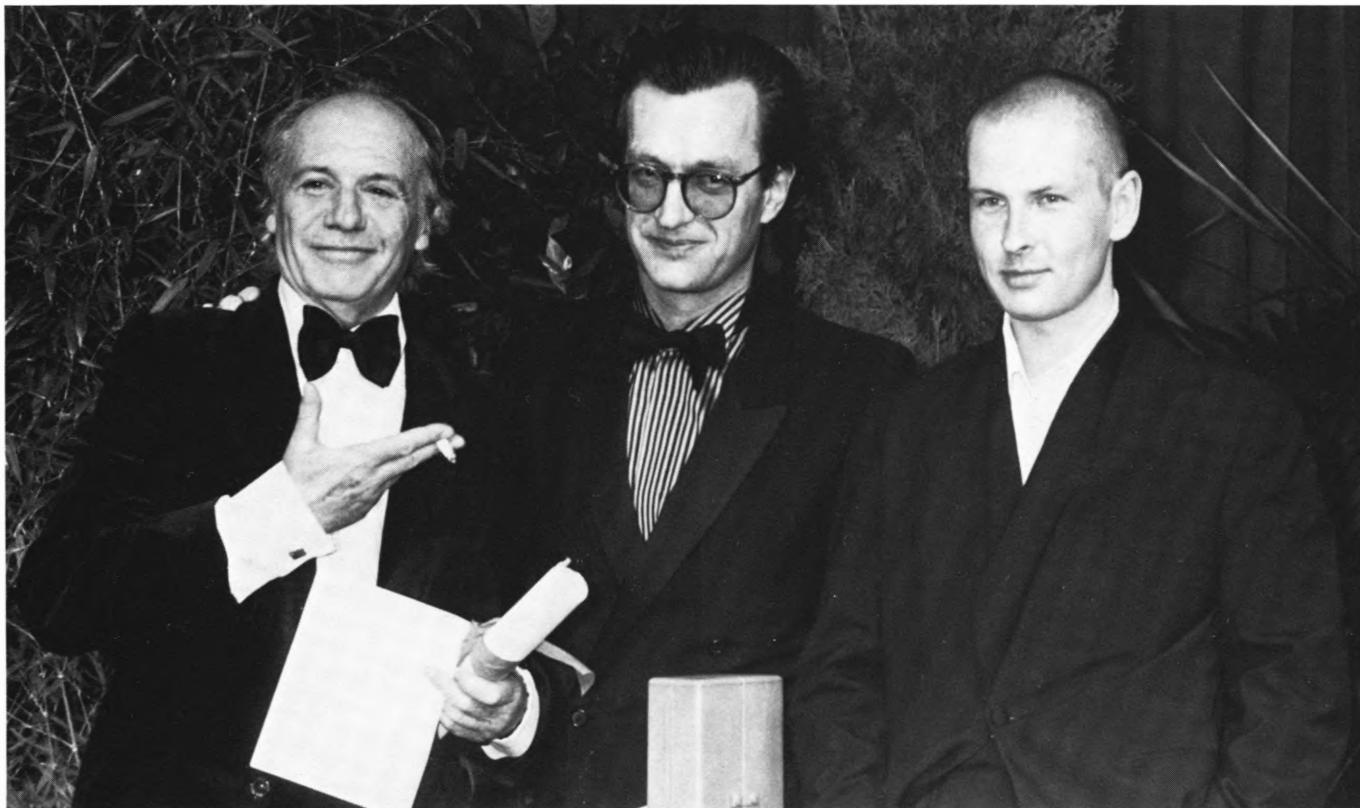
Meget prisværdigt præsenterede den officielle konkurrence i år flere debuterende instruktører – foruden Lars von Trier og den førnævnte Pat O'Connor gjaldt det engländeren Marek Kanievski, som i »Another Country« lader en afhoppet britisk spion i Moskva – model Philby, Burgess og MacLean – se tilbage på sine år som homoseksuel kostskoleelev i 1930'erne på en institution à la Eton. Filmen fortæller om, hvordan hovedpersonen (glimrende spillet af Rupert Everett) bliver landsforræder som hævn for sine ydmygelser i dette hierarkiske og intolerante miljø, og som et kultiveret klasseopgør er »Another Country« nydeligt instrueret med betydelig visuel omhu – men uden at fortælle noget afgørende nyt om sit emne.

Endnu en ung debutant var den 27-årige new zealandske Vincent Ward, hvis noget prætentiose, men lovende »Vigil« skildrer fāmælte, primitive farmere i en barsk og isoleret dal. Filmen hælder mod det anstrengt formalistiske, men er fyldt med stærke, originale billeder af natur og mennesker næsten i ét. Dunkelt og dragende.

Brasilianeren Carlos Diegues fortæller i sin meget veloplagte, musikalsk medrivende »Quilombo« om oprørske sorte slaver, som i det 17. århundrede grundlagde den frie republik Quilombo dos Palmares og magtede at forsvare

---

Foregående side: Øverst Rupert Everett i Marek Kanievskas »Another Country«, derunder John Lynch og Helen Mirren i »Cal«. Denne side: Øverst en scene fra Herzogs »Where the Green Ants Dream«, i midten en scene fra Bertrand Taverniers »Un dimanche à la campagne«, og nederst Michael York og Michael Lyndon i Skolimowskis »Success is the Best Revenge«.

Lars von Trier (t.h.) og Wim Wenders (i midten) fotografere af Rolf Konow under Cannes-festivalen, hvor »Forbrydelsens element« blev prisbelønnet

den mod omverdenens angreb i næsten 100 år. En rytmisk og sensuel film, hvorimod den kvindelige instruktør Lana Gogobéridzéz georgiske konkurrencebidrag »Den'dlinneje notchi« (»Dagen længere end natten«) kun momentvis kunne fængsle. Den er en tvetydig og fragmentarisk beretning om en tragisk kvindeskæbne før, under og efter revolutionen, og den rummer smukke enkeltscener, men er narrativt ujævn og undertiden uklar.

Uklar kan man ikke beskyldte Lino Brockas philippinske »Bayan Ko« for at være. Med pædagogisk tydelighed og heftigt socialt engagement fortæller den om en flink og flittig ung arbejder, der ender som røver og gidseltager, fordi uforskyldt økonomisk nød først gør ham til strejkebryder og siden hindrer ham i at betale for sin fødende kones hospitalsophold. Der er altså tale om en stærkt samfundskritisk film, set med vestlige øjne håndfast og firkantet i sine virkemidler, men i philippinsk sammenhæng utvivlsomt både vigtig og modigt oppositionel.

Festivalen sluttede med Roger Donaldsons britisk-amerikanske »The Bounty« – en ny og angiveligt mere autentisk, men også temmelig pompøs og langsommelig udgave af den gamle historie om Fletcher Christians mytteri mod kaptajn Bligh på skibet Bounty. De to spilles her af Mel Gibson og Anthony Hopkins, sidstnævnte som en mere nuanceret og ikke kun tyrannisk Bligh. Der er investeret betydelige kræfter i at skabe tropisk tidskolorit i filmen, og den er en flot billedbog at se på, men synderlig vedkommende bliver den aldrig.

Som det er tradition, blev der også i år vist et par film i officiel sammenhæng, men uden for konkurrence – på den måde løber store instruktører ingen risiko for ikke at få De gyldne Palmer. Det gjaldt Ingmar Bergmans »Efter repetitionen«, der slet ikke er en spillefilm, men et intimt stykke TV-dramatik, og det gjaldt Woody Allens »Broadway Danny Rose«. Den er en let, lystig og uprætentiøs lille komedie, som i sort/hvide flash-backs beretter om den uheldige

dige gøgleragent Danny Rose (Allen selv) og hans dramatiske oplevelser sammen med en afdanket crooners hårdkogte elskerinde, vittigt spillet af Mia Farrow, der her mirakuløst er forvandlet til sexy blondine. Filmen er en kvik, kort og hurtig spøg om mennesker i udkanten af show-biz, fortalt af en legesyg Woody Allen, som her har dødsangsten og identitetsproblemerne på afslappende afstand.

Lige så kort »Broadway Danny Rose« er, lige så lang er Sergio Leones længe ventede og grandiose come-back som instruktør, »Once Upon a Time in America« med Robert De Niro og James Woods som jødiske gangstere fra New Yorks Lower East Side. Filmen varer tre timer og 42 minutter, dens historie spænder fra 1920'erne frem til slutningen af 1960'erne, og i klassisk Leone-stil veksler den mellem bratte, blodige udbrud af vold og lange, dvælende scener. Dens ambition er formentlig at være det definitive gangster-epos, og det forlyder, at den har kostet over 40 millioner dollars. Men selv om den er storslået, bred og broget, og selv om den blev et af festivalens udprægede tilløbsstykker, virker »Once Upon a Time in America« mere kolossal end helstøbt. Den er en saga om venskab og forræderi, om fremadstræbende unge forbrydere og desillusionerede gamle mænd, men der er noget påtrængende og postulerende over dens omfang, og med mellemrum minder den distraherende om Olsen-Banden udsat for gigantbudget.

Alligevel er Sergio Leones film selvfølgelig et værk, festivalen i Cannes kunne være bekendt at vise. Og dermed var også »Once Upon a Time in America« med til at gøre den 37. festivals officielle del til en opmuntrende oplevelse. Regnen fik strande og fortovscafeer til at ligge hen i trist tomhed, men i biografen var der behageligt at være.